

A BESZTERCEI PLÉBÁNIA IRATAI**/1623/1699–2001****14,08 ifm**

Besztercét a szászok alapították a 13. század első évtizedeiben. Ferences kolostora 1260-ból ismeretes. Szintén a középkorban, a ferencesek mellett ispotályosok és domonkosok is jelen voltak Besztercén. Középkori hívei evangélikusok lettek a Szent Miklós tiszteletére épített templommal együtt.¹

A besztercei ferences kolostort 1724-ben kapták vissza a minoriták, akik 1893-ban a kolostort a templommal együtt eladták a görög katolikus egyháznak. Ezt a templomot 1948-ban a görög katolikusoktól államosították, és az ortodox egyháznak adták. Ma is az ortodoxok használják.²

A piarista szerzetesek 1717 augusztusában telepedtek le Besztercén, megvásárolták a domonkosok romos kolostorát és templomát, ahol két évig működtek. Mivel a domonkosok kolostora félreesett, a templom is használhatatlan volt, így a piaristák egy központibb helyet akartak. Ilyenképpen 1719-ben kapták meg a város központjában régóta üresen álló ispotályosok volt templomát és rendházát, melynek alapjaira építették a sajátjukat. A plébániát is a piaristák szervezték meg ugyanekkor.³ A piarista letelepedés Besztercén a város lutheránus szász lakóinak ellenszenvét váltotta ki.⁴

1758-ban a városban tűz ütött ki, amely a rendház nagy részét is elpusztította, a templom is megrongálódott. Az új templom építéséhez szükséges pénzről Mária Terézia gondoskodott, így ma is álló templomuk és rendházuk 1780–1787 között épült, a templom védőszentje a Szentháromság. A rendház egyben iskolául is szolgált.⁵

1848-ban Palotay József tartományfőnök bejelentette az erdélyi püspöknek, hogy a rendtagok hiánya miatt a rend nem tudja az iskolát fenntartani. A piaristák 1879 szeptemberéig látták el a plébánia vezetését, az elemi iskola igazgatását, valamint az evangélikus gimnázium katolikus növendékeinek vallási oktatását.⁶ Ekkortól folyamatosan világi papok vezetik mindmáig.⁷

Az egykori piarista kolostorépület tetőzetének javítási munkálatai alkalmával, 2009. szeptember elején a padlástérben rábukkantak az igen értékes piarista rendi levéltári anyagra. Ezek közül kiemeljük Beszterce legrégebbi anyakönyvét, amelyet a minoriták 1718-tól kezdtek el vezetni, a piarista rendház historia domusait, a piarista iskola anyakönyveit, a piaristák könyvkatalógusát 1810-ből, szerzetesi névjegyzékeket és sok más, a piarista rendhez fűződő forrást. Úgyszintén a besztercei padlásról került elő a megyesi piaristák levéltárának töredéke is (három darab 18. századi kötet). Ezt az a tény magyarázza, hogy 1789-ben megszűnt a megyesi piarista iskola, és az ittlévő szerzetesek Besztercére költöztek. Feltételezhetően ekkor vihették magukkal az addig keletkezett levéltári köteteket Besztercére. Az említett korai anyakönyv, a piaristák írásos hagyatéka úgy Besztercéről, mint Medgyesről elpusztultnak számított mostanig. Istennek hála, megkerültek.

¹ *Sematizmus*. 1882. 157–158; *Sematizmus*. 2000. 147–148; Geréd Péter: *A besztercei egyházközösség története*. 2001. 12–19. (Plébánosi vizsgadolgozat.)

² *Sematizmus*. 2000. 148; Geréd Péter: *i.m.* 40.

³ Bíró Vencel: *A kegyesrend Besztercén, Medgyesen és a kolozsvári főiskola bölcsészeti karán*. Kolozsvár 1948. 5.

⁴ Geréd Péter: *i.m.* 34.

⁵ Bíró Nándor–Alfonz: *A Kegyes Iskolák Rendjének működése Erdélyben*. Gyulafehérvár 2002. 29–30. (Szakdolgozat.)

⁶ Uo. 30.

⁷ Bíró Vencel: *i.m.* 25.

317/a. Anyakönyvek

1718–1911

2 doboz = 0,18 ifm

1. doboz.

- a. kötet. Keresztelési anyakönyv 1720–1803; bérmlási anyakönyv 1760; házassági anyakönyv 1718–1803; bérmlási anyakönyv 1777, 1787; halotti anyakönyv 1718–1803; megtértek anyakönyve 1718–1798; keresztelési anyakönyv (cigányok) 1718–1793; házassági anyakönyv (cigányok) 1733–1796; halotti anyakönyv (cigányok) 1738–1794; megtértek anyakönyve (cigányok) 1751–1792
- b. kötet. Házassági anyakönyv 1803–1857
- c. kötet. A katonaság részére vezetett anyakönyv: házassági anyakönyv 1868–1877; keresztelési anyakönyv 1868–1869; halotti anyakönyv 1871
- d. kötet. Keresztelési anyakönyvi másodpéldány 1826
- e. kötet. Halotti anyakönyvi másodpéldány 1826–1827, 1829/1830
- f. kötet. Házassági anyakönyvi másodpéldány 1824, 1828–1831
- g. kötet. Vegyes házassági anyakönyv 1801–1821, 19. század eleje
- h. kötet. Vegyes házasságok anyakönyve és gyermekeik nyilvántartása 1823, 1829/1830

2. doboz.

- a. kötet. Halotti anyakönyv 1803–1857
- b. kötet. Eljegyzési anyakönyv 1908–1911

317/b. Plébániai iktatott iratok

/1490/1699–1999

36 doboz = 4,43 ifm

1. doboz. /1490/, 1699, 1717, 1720, 1722, 1725, 1729–1731, 1733–1736, 1738, 1740–1741, 1743–1745, 1747, 1749, 1751–1759
2. doboz. 1760–1775
3. doboz. 1776–1779
4. doboz. 1780–1789
5. doboz. 1790–1799
6. doboz. 1800–1815
7. doboz.
 - 1816–1829
 - a püspökhöz intézett felterjesztések fogalmazványainak másolati jegyzőkönyve 1823–1825
8. doboz. 1830–1838, 1840–1841, 1843–1844, 1847–1852, 1858–1859
9. doboz. 1861–1871, 1874–1876, 1878–1879
10. doboz. 1880–1889
11. doboz. 1890–1895
12. doboz. 1896–1908
13. doboz. 1910–1912, 1914–1915, 1917, 1919–1922
14. doboz. 1923–1926
15. doboz. 1927–1930
16. doboz. 1931–1937
17. doboz. 1938–1941
18. doboz. 1942–1950

19. doboz. 1951–1960
20. doboz. 1961–1968
21. doboz. 1969–1970
22. doboz. 1971–1972
23. doboz. 1973–1974
24. doboz. 1975–1976
25. doboz. 1977–1979
26. doboz. 1980–1981
27. doboz. 1982–1984
28. doboz. 1985–1986
29. doboz. 1987
30. doboz. 1988–1990
31. doboz. 1991–1992
32. doboz. 1993–1994
33. doboz. 1995
34. doboz. 1997–1998
35. doboz. 1999

Segédletek

1904-1931

1 doboz = 0,13 ifm

36. doboz. Plébániai iktatókönyvek:
- a. kötet. 1904. január 1.–1905. december 24.
 - b. kötet. 1906. január 1.–1908. január 25.
 - c. kötet. 1908. február 1.–1909. december 29.
 - d. kötet. 1910. január 1.–1912. február 13.
 - e. kötet. 1912. február 13.–1915. február 4.
 - f. kötet. 1915. február 5.–1919. április 7.
 - g. kötet. 1924. november 16.–1931. december 31.

317/c. Piarista rendház iratai

/1623/1743–1837

2 doboz = 0,26 ifm

1. doboz.
 - a. kötet. Elhunyt piarista szerzetesek névtára /1623/–1826
 - b. kötet. A kecskeméti novíciusok, majd a besztercei piarista rendházlakók névtára 1743–1837 (származási, születési, elhalálozási adatok)
 - c. kötet. Tartományfőnökségi rendeletek protokolluma 1744–1783
 - d. kötet. Tartományi és általános káptalani jegyzőkönyv 1753–1771
2. doboz. Dániel Benedek István hagyatéka:
 - könyvleltár (erzsébetvárosi) 1799
 - ingóságainak leltára 1814

317/d. Iskolai iratok

1729–1951

3 doboz = 0,39 ifm

1. doboz.
 - a. kötet. A piarista iskola anyakönyve 1729–1813
 - b. kötet. A gimnázium anyakönyve 1814–1846
 - c. kötet. A triviális iskola anyakönyve 1866–1880
 - d. kötet. A besztercei iskolákban tanuló római katolikus tanulók anyakönyve 1911/1912–1946/1947
2. doboz.
 - gimnáziumi kimutatások 1836/1837–1844/1845
 - a piarista iskola alapításának módszere, szabályzata 1759
 - szépírástankönyv 1775
 - jótévkök jegyzéke 1791–1813; gimnáziumi iskolagyűlési jegyzőkönyv 1823/1824–1825/1826
 - tanulmányi szinopszis 1819
 - retorika gyakorlókönyv 1819
3. doboz.
 - iskolai iratok 1808–1810, 1854–1855
 - gyermekösszeírás 1884
 - pénztárnaplók 1904–1929
 - számadás 1915
 - iskolai statisztikák 1918–1919
 - az iskolaépület javítása 1919
 - iskolai iktatott iratok 1919–1921
 - névsor, tananyagnapló 1931–1940
 - hittanórák anyakönyve 1948–1951

317/e. Gazdasági iratok

1729–1951

5,08 ifm

317/e–I. Tematikusan rendezett gazdasági iratok

1730–1992

10 doboz = 1,26 ifm

1. doboz.
 - a. kötet. Számadáskönyv (bevételek) 1730–1775
 - b. kötet. Számadáskönyv (kiadások) 1743–1759
 - c. kötet. Stólkiaadások jegyzéke 1744–1778
 - d. kötet. Számadáskönyv (magánkiadások) 1754–1792
2. doboz.
 - a. kötet. Számadáskönyv 1754–1787
 - b. kötet. Számadáskönyv 1759–1785
 - c. kötet. Számadáskönyv 1759–1783
3. doboz.

- a. kötet. Számadáskönyv 1793–1813
- b. kötet. Vagyonkimutatások, leltárak 1826–1864
- c. kötet. Számadáskönyv 1877–1878
- 4. doboz.
 - temetkezések nyilvántartása 1877–1883
 - temetkezések nyilvántartása 1906–1931
 - adósok jegyzéke 1931
 - egyházadó-jegyzék 1922–1930, 1932–1938, 1942–1944, 1943–1957
- 5. doboz. pénztárnaplók 1874–1930, 1904–1926, 1918–1941, 1931–1941, 1938–1940, 1949–1950.
- 6. doboz.
 - pénztárnaplók 1943–1944
 - pénzügyi kimutatások, hívek adományai 1931–1957
 - miseintenciók nyilvántartása 1935–1948
- 7. doboz.
 - pénztárnaplók 1965–1969
 - pénztárkönyv 1941–1948
 - pénztárnaplók 1918–1920
- 8. doboz.
 - osztályozónapló (kiadások) 1984–1992
 - osztályozónapló (bevételek) 1984–1992
 - pénztárnaplók 1984–1993
 - hozzájárulások a templom és a plébánia javításához 1989
 - pénztárnaplók 1970–1977
- 9. doboz. Leltárak 1952, 1965–1978
- 10. doboz.
 - költségvetés 1950
 - pénztárkönyv 20. század eleje
 - az elemi iskola tervrajza 1941
 - egy beazonosítatlan épület tervrajza 1941

317/e–II. Gazdaságügyi iratok

1929–2001

14 doboz = 1,68 ifm

- 1. doboz. 1929–1932, 1944–1950, 1963
- 2. doboz. 1970–1978
- 3. doboz. 1963–1990
- 4. doboz. 1973–1975
- 5. doboz. 1975–1977
- 6. doboz. 1978–1979
- 7. doboz. 1981–1982
- 8. doboz. 1981–1984
- 9. doboz. 1983–1986
- 10. doboz. 1986–1987
- 11. doboz. 1989–1991
- 12. doboz. 1991–1992
- 13. doboz. 1993–1996

14. doboz. 1995–2001

317/e–III. Számlák, nyugták

1883–1973

17 doboz = 2,14 ifm

1. doboz.
 - gazdaságügyi iratok 1883–1923
 - nyugták, számlák 1902–1907
2. doboz. 1908–1912
3. doboz. 1913–1918
4. doboz. 1919–1924
5. doboz. 1925–1930
6. doboz. 1931–1935
7. doboz. 1936–1939
8. doboz. 1940–1943
9. doboz. 1944–1947, 1949
10. doboz. 1950–1951, 1953–1954
11. doboz. 1956–1959
12. doboz. 1960–1962
13. doboz. 1963–1965
14. doboz. 1966–1967
15. doboz. 1968–1969
16. doboz. 1970–1971
17. doboz. 1972–1973

317/f. Népmozgalmi statisztikák

1811–1879

1 doboz = 0,13 ifm

1. doboz.
 - lélekösszeírás 1811, 1816–1830, 1836–1879
 - népmozgalmi statisztikák 1815–1823
 - beoltottak jegyzéke 1815–1817

317/g. Tematikusan rendezett kötetek

1717–1994

9 doboz = 1,14 ifm

1. doboz.
 - a. kötet. A piarista rendház historia domusa 1717–1832
 - b. kötet. A piarista rendház historia domusa 1832–1879
 - c. kötet. A piarista rendház története és leírása 1741
 - d. kötet. Historia domus (naplótöredék); elhunytak jegyzéke 1935–1944
2. doboz.
 - a. kötet. Királyi, püspöki, tartományfőnökségi leiratok és rendeletek protokolluma 1736–1777

- b. kötet. Királyi és püspöki rendeletek protokolluma 1783–1845
 - c. kötet. Püspöki rendeletek protokolluma 1783–1803
 - d. kötet. Püspöki rendeletek protokolluma 1804–1816
- 3. doboz.
 - a. kötet. Püspöki rendeletek protokolluma 1816–1829
 - b. kötet. Püspöki rendeletek protokolluma 1829–1840
 - c. kötet. Püspöki rendeletek protokolluma 1840–1857
 - d. kötet. Püspöki rendeletek protokolluma 1857–1917
- 4. doboz.
 - a. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1878. január 20.–1888. augusztus 26. (német nyelvű)
 - b. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1888. szeptember 9.–1901. július 20. (német nyelvű)
 - c. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1901. szeptember 15.–1906. augusztus 13. (magyar)
 - d. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1906. december 27.–1911. szeptember 10. (magyar)
 - e. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1911. szeptember 12.–1921. június 4. (magyar)
 - f. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1921. június 5.–1926. június 15. (magyar)
- 5. doboz.
 - a. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1931. december 6.–1936. június 10.
 - b. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1936. július 19.–1943. március 21.
 - c. kötet. Egyháztanácsgyűlési és iskolaszéki jegyzőkönyv 1970. január 25.–1994. november 24.
- 6. doboz.
 - a. kötet. Szentmise-intenciók nyilvántartása 1730–1752
 - b. kötet. Szentmise-intenciók nyilvántartása 1739–1752
 - c. kötet. Szentmise-intenciók nyilvántartása 1742–1765
- 7. doboz.
 - a. kötet. Szentmise-alapítványok nyilvántartása 1778–1801
 - b. kötet. Szentmise-alapítványok nyilvántartása 1802–1826
 - c. kötet. Szentmise-alapítványok nyilvántartása 1826–1878
- 8. doboz.
 - a. kötet. Visitatio canonica 1814
 - b. kötet. Templomi hirdetések jegyéke 1940–1944
 - c. kötet. Templomi hirdetések jegyéke 1949–1956
 - d. kötet. Hívek nyilvántartása 1943
 - e. kötet. A piarista rendház könyvkatalógusa 1810
 - f. kötet. Könyvleltár 1930-as évek
 - g. kötet. Levéltári leltár (darabjegyzék) 1735–1879
- 9. doboz.
 - a. kötet. Az Oltáregylet jegyzőkönyve 1896–1910
 - b. kötet. Az Oltáregylet jegyzőkönyve 1910–1917
 - c. kötet. Az Oltáregylet jegyzőkönyve 1933–1947
 - d. kötet. Hitoktatói napló 1912
 - e. kötet. Statisztikai kimutatások a hívek szentmisén való részvételéről 1931–1939
 - f. kötet. Statisztikai kimutatások a hívek szentmisén való részvételéről 1961–1974

317/h. Vegyes iratok

1809–1996

16 doboz = 1,95 ifm

1. doboz. Zenei jegyzetek, kották 1809–20. század eleje
2. doboz. Zenei jegyzetek, kották 1809–20. század eleje
3. doboz. Kézírtas prédikációk 1855–1887
4. doboz. Papi gyászjelentések 1882–1980
5. doboz. Dekrétumok 1821–1836
6. doboz.
 - gyászjelentések 1990-es évek
 - énekek
 - Magyarok Világszövetsége 1994
7. doboz. Prédikációk 1946–1963
8. doboz.
 - vádiratok Márton Áron püspök ellen 1949
 - a plébánia átadási jegyzőkönyve 1878
9. doboz. Körlevelek 1930–1951
10. doboz. Körlevelek 1934–1946
11. doboz. Egyházi ünnepek 20. század
12. doboz.
 - bérmacédulák 1996
 - anyakönyvi iratok 1930–1931, 1995–1996
13. doboz.
 - kánoni állapotokról igazolások 1930–1944
 - prédikációk 20. század
14. doboz. Nyomtatványok 20. század
15. doboz. A képviselőválasztással kapcsolatos iratok 1883–1904
16. doboz.
 - hitoktatásra vonatkozó iratok 20. század
 - imanyomtatványok 20. század

317/i. Garabeth János személyi hagyatéka

1914

1 doboz = 0,02 ifm

1. doboz. Garabeth János doktori diplomája 1914 (pergamen, restaurálandó!)

317/j. Csenkey Ágoston (1910–2002)⁸ személyi hagyatéka

⁸ Csenkey Ágoston (szül. Temesvár, 1910. aug. 11-én) középiskolai tanulmányait Temesvárt, teológiai tanulmányait Gyulafehérváron végezte. 1934-ben szentelték pappá. Szolgálati helyei: Csíknagyboldogasszony, Marosvásárhely, Nagyszeben, Petrozsény, Óradna. 1968-tól Besztercén plébános, majd főesperes. Besztercén halt meg 2002. okt. 3-

1910–2002
3 doboz = 0,37 ifm

1. doboz. Fényképgyűjtemény
2. doboz. Fényképek és vegyes tartalmú iratok
3. doboz. Fényképek, üdvözlők, vegyes iratok

317/k. Fényképtár
19. század vége–20. század második fele
1 doboz = 0,13 ifm

1. doboz. Vegyes fényképek 19. század vége–20. század második fele

án. (Ferenczi Sándor: *i.m.* 210.)